

Neguits d'un 'indepe' de tota la vida preocupat pel procés

Roger Palà

Comencem per un petit 'flashback' per contextualitzar. **Sóc 'indepe' des dels 16 anys.** Bé, de fet, sóc 'indepe' des que tinc ús de raó i certa consciència política. Això vol dir, més o menys, l'any 1994.

Els que som 'indepes' practicants des del 1994 vam començar a ser-ho en un temps en què no era 'indepe' ni el Tato. **Érem els 'bitxos rars' de la classe.** La nota discordant del grup d'amics cosmopolites i ciutadans del món. El catalanisme d'ordre ens mirava per sobre l'espatlla. "Canalla! És normal, són joves. Ja canviaran". La nostra consciència política es va despertar amb els darrers anys del PSOE més corrupte i els primers temps del PP d'Aznar. Fàcil no va ser.

En aquells temps, ser 'indepe' implicava a la pràctica un compromís social que sempre anava més enllà de la independència en si. Els 'indepes' ho érem no solament per una qüestió sentimental o cultural, sinó perquè, a més, **l'independentisme era també un instrument de transformació.** Ser independentista anava associat a molts altres 'istes'. Exemples: antimilitarista (perquè molts eren insubmisos). O ecologista (contra les nuclears i contra l'especulació). 'Altermundialistes' (amb les protestes contra l'FMI i el Banc Mundial). L'independentisme era el millor instrument per vehicular totes aquestes inquietuds. En aquells temps, el denominat 'espoli fiscal' no solia ser el motiu per fer-se 'indepe', sinó que formava part d'un argumentari genèticament convergent, que sempre emprava la dreta local en la seva estratègia de 'peix al cove'. És cert que hi havia de tot, però "Espanya ens roba" mai va ser un eslògan amb el qual la majoria dels 'indepes' de l'època se sentissin gaire còmodes.

En aquells temps, ser 'indepe' implicava no solament anar a una 'mani' a l'any, sinó moltes hores de feina, d'Ateneu o de Casal, de muntar actes que punxaven sempre en nombre d'assistents, d'organitzar concerts on la taquilla no donava ni per pagar el caixet al grup... Ser 'indepe' també implicava altres coses pitjors: l'opció gens remota que en qualsevol 'mani' et caiguessin un (o dos) cops de porra **en mans de la policia de García-Valdecasas.** O que vinguessin a buscar-te a casa de matinada. Com a periodista, vaig tenir ocasió en el seu moment de seguir casos com el dels ['tres de Gràcia'](#). O com el que 'La Vanguardia' va batejar com a ['comando Torà'](#). Sovint hi havia denúncies per tortures que eren arxivades i menystingudes, també des del mateix catalanisme d'ordre. Anys després, Estrasburg [donaria la raó](#) als 'indepes' detinguts durant l'operació Garzón, en què l'Estat espanyol no havia investigat prou les denúncies per maltractaments.

Hi ha qui recorda aquells temps amb certa nostàlgia 'batallera'. És inevitable. Però crec que cal tenir clar, parafraçant **Vázquez Montalbán**, que **no és veritat que contra Aznar i García-Valdecasas visquéssim millor.** La incidència política de l'independentisme va ser durant molts anys nul·la. Per molt que ERC pogués obtenir bons resultats en algunes conteses electorals, els partidaris de crear un Estat català no superaven mai el 20% a les enquestes. La simple idea que algun dia es pogués realitzar un referèndum era remota. L'esquerra independentista era extraparlamentària i amb molt poc impacte en la vida pública del país.

Però, si prenem distància, també veurem que **tot allò va generar el caldo de cultiu perquè un dia passessin coses més grans.** És bo conèixer la història i saber que l'independentisme d'avui no neix amb la gran 'mani' del 2011 o amb les consultes del 2009. Ve de molt abans. De picar molta pedra. Aquesta mirada resulta imprescindible per mirar d'entendre moltes de les coses que passen avui, i analitzar-les més enllà del curterminisme en el qual s'ha instal·lat la política a Catalunya i a

Espanya.

El moment present: 2017, l'enèsim any definitiu del procés

Final del 'flashback'. Retorn al moment present. **Vivim immersos en la política del procés.** Tot just es compleix un any del 'pas al costat' d'Artur Mas i de la presidència de Carles Puigdemont. Junts pel Sí i la CUP s'han marcat l'horitzó del referèndum al setembre del 2017, després de la superació prèvia de l'escull dels pressupostos de la Generalitat, que s'haurien d'aprovar al mes de febrer. Aquestes són dues dates clau de l'any 2017. L'enèsim any definitiu del procés. Amb més o menys turbulències, sembla que la nau avança.

Però, si prenem una mica de distància i mirem tot el que ha passat durant els últims anys amb ulls crítics i perspectiva llarga, **és inevitable sentir cert neguit per com es desenvolupen alguns esdeveniments.** Intueixo que és una inquietud compartida per més d'un i més de dos observadors atents, sobretot aquells que fa més anys que ens movem en aquest àmbit. En aquest article m'agradaria dibuixar algunes pinzellades d'aquesta inquietud. Són reflexions senzilles, potser amb un punt naïf, que pretenen anar una mica més enllà de la batalleta del dia a dia. Crec que els 'indepes' que ja tenim una mica de trajectòria hem d'intentar aportar aquests punts de vista de llarga distància.

Estem una mica saturats: hi ha vida més enllà del procés!

Els 'indepes' de tota la vida sabem que, fa 10 o 15 anys, l'independentisme havia de fer mans i mànigues per aconseguir algun titular als mitjans. En els últims temps, en canvi, en els mitjans de comunicació catalans el procés ha estat el punt d'interès número 1. **Hem passat de 0 a 100 de forma molt accelerada.** Reportatges, opinió, anàlisi, entrevistes de televisió, ràdio i premsa... Tant en els moments de màxim interès (Onze de Setembre, eleccions del 27-S, consulta del 9-N) com en d'altres de menys intensitat informativa. No hi ha cap dubte que, si els mitjans hi dediquen tanta atenció, és perquè el tema és rellevant i perquè l'audiència (o una part de l'audiència) respon. Però crec que som més d'un i més de dos els qui n'estem una mica saturats. Si un 'indepe' de tota la vida ho està, imagineu-vos aquells que no n'estan del tot convençuts o que dubten del tema.

Vol dir això que no ens interessa el procés? Que n'hem de deixar de parlar? No! Al contrari. Ens interessa, i molt. Però també ens interessen altres àmbits de l'actualitat. Hauríem de ser capaços de parlar del procés quan toca, però de no menystenir altres qüestions socials i polítiques molt rellevants, sobretot en un moment en el qual es parla de procés constituent. **Això de 'primer la independència' i després ja ens ocuparem de la resta és un gran error estratègic.** Cal posar tots els debats sobre la taula, i el moment més idoni és l'actual. A CRÍTIC, per exemple, hem percebut que desperten gran interès en l'audiència temes d'educació o de feminisme. I aquest any ens hi volem aplicar de valent.

Prou d'insults per plantejar dubtes: ni som del CNI ni posem pals a les rodes

Durant els últims anys, hi ha força gent que som 'indepes' de fa molts anys i hem estat posats sota sospita només pel fet de plantejar alguns dubtes, objeccions o comentaris crítics al rumb del procés. **Hem estat vilipendiats per altres independentistes amb qui teòricament compartim objectius.** Ens han dit, de forma més o menys educada, que treballem per al CNI, que som criptoespanyolistes, que posem pals a les rodes... Aquesta mena d'actituds les han tingut tant gent anònima —per les xarxes socials— com no anònima: opinadors o responsables polítics.

Potser aquesta mena d'estirabots no representen el global de l'independentisme, nit tan sols una ínfima part. Però Déu n'hi do del soroll que fan. I potser ha arribat l'hora de dir prou. Prou d'insults pel fet de plantejar dubtes: **ni som agents espanyolistes ni volem que el procés descarrili**. Som tan 'indepes' com qualsevol altre, encara que potser no acabem de combregar amb el discurs més 'mainstream' sobre el procés.

Els hiperventilats són tòxics en qualsevol àmbit de la política. Durant els últims anys hem vist proliferar actituds intolerants i 'xulesques' en alguns ambients 'indepes'. Com que no són una majoria, sovint en menystenim la importància: "També hi ha espanyolistes molt agressius", diuen. És possible que sigui així i que, assenyalant aquestes actituds, només fem que alimentar-les i magnificar-les. Però el cert és que durant els últims temps hi ha hagut alguns episodis preocupants, com els atacs contra **Javier Pérez Andújar** arran de la seva designació com a pregoner de la Mercè. És lògic que la proliferació d'aquestes actituds generi cert neguit, sobretot entre els qui ens sentim molt lluny d'aquesta mena d'estirabots. I cal parlar-ne.

Estem farts de les esgotadores baralles entre ERC, els 'comuns' i la CUP

El procés també ha generat una forta convulsió i picabaralles entre espais polítics que, si bé és lògic que discrepin en alguns plantejaments, no haurien d'estar tot el dia 'a la grenya' de manera obtusa. **No és lògic que la CUP, ERC i els 'comuns' estiguin dia sí, dia també atacant-se a les xarxes socials**, en articles de premsa i als platós de televisió. Des de fa un quant temps estem immersos en una mena d'espiral absurda i esgotadora que no porta enlloc i que, si reforça algú, és bàsicament els qui sempre han remenat les cireres en aquest país, siguin partidaris o no de la independència.

Ser o no ser 'indepe' no hauria de ser quelcom que t'impedis compartir trinxera en àmbits polítics molt diversos, més quan existeix un punt de trobada comú —la defensa del dret a l'autodeterminació— que hauria de facilitar-ho. El to sovint agre d'aquestes discussions està dinamitant molts ponts. I les persones que més ho pateixen són precisament aquelles que són a la frontera entre diversos espais. Per acabar-ho d'adobar, les discussions no s'esdevenen només entre organitzacions, sinó també dins de les mateixes organitzacions. Un exemple molt clar és el cas de la CUP, profundament fraccionada arran dels diferents posicionaments que existeixen en el si de l'esquerra independentista sobre com enfocar el procés.

L'obsessió del calendari i el 'tenim pressa': necessitem respirar una mica!

Si mirem la història de l'independentisme amb una mica de perspectiva, arribarem a la conclusió que aquesta és una lluita llarga, sorda i constant. En canvi, **avui el procés ens fa viure en una urgència permanent**. L'independentisme viu en una contradicció: els resultats del 27-S van demostrar que encara manca massa crítica per assolir una majoria social consolidada. Fer-ho requereix temps, potser anys. Al mateix temps, hi ha —per explicar-ho en el llenguatge 'podemista'— una "finestra d'oportunitat" oberta que els 'indepes' senten que han d'aprofitar. Perquè la correlació de forces al Parlament, amb una CUP forta i el món convergent en convulsió, podria propiciar algun escenari de ruptura (per exemple, el referèndum).

És cert que no posar dates i terminis, en aquest context, suposa 'cremar' aquesta finestra d'oportunitat i donar ales als sectors més immobiliàries. Però ser esclaus de les dates també suposa alimentar el 'tenim pressa' i el 'marxem ja', **un tipus d'independentisme màgic** que només afavoreix la política curtterminista i interessada. Combinar aquesta necessitat d'acció amb la presa

de consciència que caldrà més temps és un dels grans reptes dels 'indepes'. Però el que és clar és que necessitem respirar una mica: no podem viure de manera permanent captius de les urgències de la pròxima convocatòria de dia històric.

El tacticisme polític que tot ho enterboleix

Existeix **un independentista “de cor pur”**, que creu en el procés i confia en els seus lideratges polítics. Però el món de la política no té res de pur; més aviat al contrari: tothom —i, quan diem tothom, és tothom— s’hi mou a un nivell tàctic, sovint amb accions de curta volada. Probablement és inevitable que sigui així, però resulta trist i preocupant. Aconseguir el referèndum o la independència de Catalunya hauria de ser un objectiu compartit i no hauria d’estar sotmès a cap tipus de transacció en clau política. En canvi, els diferents actors polítics en el si del sobiranisme ho han convertit en una peça més del joc polític. N’hem vist múltiples exemples: per fer el 9-N, calia que ERC aprovés els pressupostos de CiU. Després, perquè Mas convoqués les eleccions plebiscitàries, calia que ERC es doblegués a formar una llista única (Junts pel Sí). Després, feia falta que la CUP investís Mas sí o sí, o, vist des del punt de vista de la CUP, calia que Mas es retirés sí o sí. Ara fa falta que la CUP aprovi els pressupostos de Junts pel Sí o, si no, no hi ha referèndum... I ara, per acabar-ho d’adobar, **tenim el món dels ‘comuns’ que no s’acaba de posicionar d’una forma clara i explícita a favor d’un referèndum vinculant i desobedient**. No es pot estar a favor de la PAH i de la desobediència a la banca i al mateix temps apostar només per un referèndum pactat amb l’Estat.

És evident que en el camp de la política sempre hi haurà acords, desacords i transaccions, però... es pot construir alguna cosa en positiu d’acord amb elements sovint pròxims al xantatge?

Conclusió final: no tenir por de l’autocrítica

Els partits 'indepes' i en especial Junts pel Sí van plantejar les eleccions del 27-S com un 'tot o res'. Els resultats no van acabar de ser els esperats; però, tot i això, des de Junts pel Sí es va apostar pel relat de l'“hem guanyat”. El referèndum es convertia així durant alguns mesos en una pantalla passada. Un any després d’aquelles eleccions, però, el referèndum no realitzat torna a ser al centre del debat. I pel mig no hi ha hagut una excessiva autocrítica per part del món 'indepe’.

És possible que molta gent no entengui per què, si el 27-S eren les eleccions que havien de substituir el referèndum, ara l’independentisme, sense solució de continuïtat, proposa realitzar de nou un referèndum. No hi ha hagut un debat profund sobre això, ni entre els diferents actors ni als mitjans de comunicació. Aquesta manca d’autocrítica genera desorientació. I la desorientació, en un moment com l’actual, pot resultar letal.